

**BO‘LAJAK TARBIYA FANI O‘QITUVCHILARINING HUQUQIY
KASBIY FAZILATLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK
ASOSLARI**

Nishonova Munira Yakubjonovna

University of Business and Science Pedagogika-Psixologiya kafedrası

o‘qituvchisi. gmail: nishonovamunira326@gmail.com

Tel: +998949058828

Annotatsiya: *Maqolada bo‘lajak tarbiya fani o‘qituvchilarning huquqiy- kasbiy fazilatlarini rivojlantirishning pedagogik xususiyatlarini aniqlashtirish, tashkiliy-pedagogik shart-sharoitlarini o‘rganish, huquqiy kasbiy sifatlari hamda pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish mazmuni yoritib berilgan. Bo‘lajak tarbiya fani o‘qituvchisi davlatning huquqiy siyosatining faol ishtirokchisi sifatida jamiyat ehtiyojlarini ro‘yobga chiqarishda, ta‘lim jarayoni ishtirokchilarining huquqlariga qat‘iy rioya qilishi, ularning manfaatlarini himoya qilishi, ijtimoiy munosabatlarni tartibga solishning huquqiy asoslarini tushunishi, huquqiy munosabatlarda ishtirok etishning ijobiy tajribasini o‘zlashtirib olishlari, qonuniy xulq-atvorning shaxsiy ma‘nosini anglab etishlari, ijtimoiy ahamiyatga ega huquqiy bilim va ko‘nikmalarni egallashlari ko‘rsatib o‘tilgan.*

Kalit so‘zlar: *Bo‘lajak tarbiya fani o‘qituvchilarining huquqiy kasbiy bilimdonligi, huquqiy ijtimoiylashtirish, kasbiy fazilat, kasbiy tayyorgarlik, hissiy-irodaviy, qiymat-motivatsion, faoliyat, baholash komponentlari, huquqiy kompetensiya.*

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРАВОВЫХ
ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КАЧЕСТВ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ
ОБРАЗОВАНИЯ**

Аннотация: *В статье раскрыто содержание выяснения педагогических особенностей развития правовых профессиональных качеств будущих педагогов образования, изучения организационно-педагогических условий, совершенствования правовых профессиональных качеств и педагогических механизмов. Будучи активным участником правовой политики государства, будущий педагог образования должен строго соблюдать права участников образовательного процесса, защищать их интересы, понимать правовые основы регулирования общественных отношений, участвовать в правоотношениях. показано, что они приобретают положительный опыт, осознают личностный смысл правового поведения, приобретают социально значимые юридические знания и навыки.*

Ключевые слова: *правовые профессиональные знания будущего педагога, правовая социализация, профессиональная добродетель, профессиональная подготовка, эмоционально-волевая, ценностно-мотивационная деятельность, оценочные компоненты, правовая компетентность.*

PEDAGOGICAL PRINCIPLES OF IMPROVING LEGAL PROFESSIONAL QUALITIES OF FUTURE EDUCATION TEACHERS

Abstract: *The article describes the content of clarifying the pedagogical features of the development of legal professional qualities of future education teachers, studying organizational and pedagogical conditions, improving legal professional qualities and pedagogical mechanisms. As an active participant of the legal policy of the state, the future teacher of education must strictly observe the rights of the participants of the educational process, protect their interests, understand the legal basis of regulating social relations, participate in legal relations. it is shown that they acquire positive experience, realize the personal meaning of legal behavior, acquire socially important legal knowledge and skills.*

Keywords: *legal professional knowledge of future education teachers, legal socialization, professional virtue, professional training, emotional-volitional, value-motivational, activity, evaluation components, legal competence.*

Kirish. Hozirgi zamonaviy ta'lim siyosatining yetakchi tamoyillaridan biri sifatida, uning ta'lim jarayonida umuminsoniy qadriyatlarning ustuvorligini belgilab beruvchi insonparvarlikka yo'naltirilganligi hamda shaxsning erkin rivojlanishi uchun tegishli shart-sharoitlar yaratilganligidir. Innovatsiyalar sari rivojlanayotgan yurtimizda talabalarning tajribasi, ehtiyojlari va qadriyatlarini hisobga olgan holda, ularning ilmiy, innovatsion yutuqlarini rag'batlantirishga, ularni ijodiy va tanqidiy fikrlovchi bo'lishga imkon beradigan, mustaqil va hamkorlikda o'rganish imkoniyatlarini joriy qilishga katta ahamiyat qaratilmoqda.

Rivojlanayotgan O'zbekiston Respublikasining 2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida "El-yurt umidi" jamg'armasi orqali erkin va ijodiy fikrleydigan yoshlarni nufuzli xorijiy oliygohlarga o'qishga yuborish ko'lamini 2 baravarga oshirish, bunda yoshlarning 50 foizini texnik, aniq fanlar va IT sohalariga o'qitish"[1] shuningdek, O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida "Oliy ta'limni tizimli isloh qilishning ustivor yo'nalishlarini belgilash, zamonaviy bilim va yuksak ma'naviy-axloqiy fazilatlariga ega, mustaqil fikrleydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish, oliy ta'limni modernizatsiya qilish, ilg'or ta'lim texnologiyalariga asoslangan holda ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish"[2] kabi muhim maqsad va vazifalar belgilandi.

Bu albatta, bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarini huquqiy-kasbiy fazilatlarini rivojlantirishning psixologik-pedagogik xususiyatlarini aniqlashtirish, tashkiliy-pedagogik shart-sharoitlarini o'rganish, huquqiy ijtimoiylashtirishning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirishni taqozo etadi. Huquqiy ijtimoiylashtirish-bu jamiyatning normal ijtimoiy hayotida ijtimoiy va huquqiy qadriyatlarni rivojlantiruvchi shaxsni o'zlashtirish va moslashtirishning obektiv va subektiv maqsadli jarayonlar birligi, ular asosida ongli pozitsiyalarning shakllanishidir[15].

Shu sababli, bo'lajak tarbiya fani o'qituvchi davlatning huquqiy siyosatining faol ishtirokchisi sifatida jamiyat ehtiyojlarini ro'yobga chiqarishda, ta'lim jarayoni ishtirokchilarining huquqlariga qat'iy rioya qilishi, ularning manfaatlarini himoya qilishi, ijtimoiy munosabatlarni tartibga solishning huquqiy asoslarini tushunishi, huquqiy munosabatlarda ishtirok etishning ijobiy tajribasini o'zlashtirib olishlari, qonuniy xulq-atvorning shaxsiy ma'nosini anglab etishlari, ijtimoiy ahamiyatga ega huquqiy bilim va ko'nikmalarni egallashlari mumkin bo'ladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili Mazkur mavzuga O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning asarlari, O'zbekiston Respublikasining 2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi muhim manbalar sanaladi.

Tadqiqot metodologiyasi Mazkur tadqiqotda tizimli tahlil, manbalar va ma'lumotlarni qiyoslash, tarixiy-ilmiy natijalarni o'rganish, mavzuga doir zamonaviy masalalarni aniqlash hamda ularga obyektiv yondashgan holda, qiyosiy-tahlil asosida ilmiy xulosa va tavsiyalar berilgan. Usullari Tadqiqot maqsadi va vazifalariga, o'rganilayotgan hodisaning mohiyati va pedagogik tadqiqot mantiqiga muvofiq quyidagi tadqiqot usullaridan foydalandik: nazariy (tadqiqot muammosi bo'yicha psixologik, pedagogik va uslubiy adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish; umumlashtirish. va o'rganilayotgan materialni tizimlashtirish); empirik (kuzatish, so'roq qilish, tadqiqot natijalarini sharhlash).

Natija va tahlillar. Jamiyat taraqqiyotining hozirgi bosqichida kasbiy faoliyatning turli sohalar uchun yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Shu munosabat bilan professor-o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirish masalalaridolzarb bo'lib bormoqda. Bugungi kunga qadar oliy ta'lim nazariyasi va amaliyotida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirish muammolari bo'yicha juda boy tajriba va keng materiallar to'plangan bo'lsada, bo'lajak o'qituvchilarni huquqiy ijtimoiylashtirish asosida kasbiy fazilatlarini rivojlantirishga yetarlicha ahamiyat berilmagan. Bo'lajak pedagog kadrlarni kasbiy tayyorlash va qayta tayyorlash sifatini oshirish, ularning ijodiy salohiyatini, vazifalarni hal etish qobiliyatini shakllantirish, o'z-o'zini tarbiyalash va o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan ehtiyoj ushbu toifadagi mutaxassislarning malakasini oshirish bo'yicha maxsus tashkil etilgan ishlarni talab qiladi, bu nafaqat kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni takomillashtirishni, balki kasbiy faoliyatning ushbu turi uchun kasbiy ahamiyatga ega bo'lgan fazilatlarni rivojlantirishni ham o'z ichiga oladi. Bu esa, avvalo o'qituvchining huquqiy- kasbiy fazilatlari, muammolari, uning mohiyati, o'ziga xosligi, tuzilishi va sohalar bilan bog'liqligi haqidagi savollarni ko'rib chiqishni talab etadi. Psixologik-pedagogik adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, zamonaviy fanda o'qituvchi kasbiy fazilatlarini o'rganishda bir qancha yondashuvlar ajralib turadi. Kasbiy fazilatlar "kasbiy faoliyatga tayyorlik" tushunchasining elementi bo'lgan axloqiy, psixologik va kasbiy tarkibiy qismlarning birligi bo'lgan shaxs fazilatlari majmuasi sifatida qaraladi. Kasbiy ahamiyatga molik fazilatlarni shakllantirish jarayoni pedagogik faoliyat kabi yaxlit hodisaning bir qismidir.

Tarasov S.V., Garber E.I., Kozacha V.V. "Shaxsning kasbiy jihatdan muhim sifatleri deganda mehnat subyekti sifatida shaxsning anatomik, fiziologik, psixologik va ijtimoiy sifatleri tushuniladi" deb o'z g'oyalarini ilgari surishgan[3]. V.D. Shchadrikov "Kasbiy jihatdan muhim fazilatlar ostida u faoliyatning samaradorligiga va uning rivojlanishining muvaffaqiyatiga ta'sir qiluvchi faoliyat subyektlarining individual xususiyatlarini tushunadi"[9]. V.A. Slavenin o'z asarida "o'qituvchining ijtimoiy faol shaxsini shakllantirish qonuniyatlarini o'rganish... asosan uning kasbiy faoliyati tuzilmasidan tashqari, funksional pozitsiyalardan amalga oshiriladi. Shu tarzda bir qator muhim natijalarga erishildi. Shu bilan birga, empirik materiallarning to'planishi bilan, kasbiy pedagogik faoliyatning yaxlit ko'rinishini faqat tizimli tahlil asosida qurish mumkinligi aniqroq bo'ladi. Tizimli tahlil metodologiyasi pedagogik faoliyatning yaxlit o'rganish obyekti sifatida qaralishini nazarda tutadi va asosiy e'tibor alohida elementlarga emas, balki faoliyat tizimini tuzadigan va ularsiz u bir-biriga bog'liq bo'lmagan bir qatorga bo'linadigan munosabatlarga qaratiladi[7] deb ta'kidlaydi. E.G. Romitsina "O'qituvchining kasbiy ahamiyatli fazilatlar ostida u o'zining kasbiy faoliyati samaradorligiga ta'sir qiluvchi va kompetensiyani shakllantirish uchun ichki shartlar bo'lib xizmat qiladigan universal, kasbiy-tarmoqli va kasbiy-maxsus fazilatlar yig'indisini tushunadi"[6]. T.R. Narulina. "O'qituvchining kasbiy ahamiyatli fazilatlar ostida u o'zgaruvchan madaniy va texnologik muhitda o'zgaruvchan faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirishni, talabalarning harakatlari va o'z harakatlarining tizimi va ketma-ketligini loyihalashni ta'minlaydigan o'qituvchining individual fazilatlarini to'plamini tushunadi. Jamoaviy va guruhli qo'shma faoliyatni tashkil etish tajribasi, kasbiy va shaxsiy o'zini o'zi rivojlantirish traektoriyasini qurish va uni texnologik rivojlanish subyekti sifatida shakllantirish [4] taklifini bildirib o'tadi.

Adabiyotlar tahlili bilan tanishganimizda bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilar pedagogik faoliyatni amalga oshirishga kasbiy tayyorgarlik tarkibida quyidagilar ajralib turadi: hissiy-irodaviy komponent (kasbiy faoliyat uchun ijobiy his-tuyg'ularning mavjudligi, o'z kuchiga ishonish, vazifalarni qo'yish va hal qilish qobiliyati); qiymat-motivatsion komponent (qiziqish, qadriyat yo'nalishlari, ma'nolari, faoliyatga munosabat, kasbda muvaffaqiyatga erishish munosabati); faoliyat komponenti (faoliyatning maqsadlari, vazifalari va bosqichlarini aniqlash qobiliyati, shaxsiy imkoniyatlar va resurslarga asoslangan vositalar va texnologiyalardan foydalanish); baholash komponenti (natijalarni baholash va o'z-o'zini baholash, tuzatishlar kiritish va kamchiliklarni bartaraf etish qobiliyati). Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchining kasbiy rivojlanishining muhim vektori kompetensiyalarni, kompetensiyalarni, metaprofessional va shaxsiy fazilatlarini shakllantirish, qiymat-semantik yo'nalishlarni[17] va pedagogik qadriyatlarni rivojlantirish hamda huquqiy ijtimoiylashgan bo'lishi kerak. Bu esa o'z navbatida, bo'lajak tarbiya fani o'qituvchini huquqiy kompetentlikka asoslangan kasbiy fazilat kompetensiyalarini egallash vazifasini qo'yadi. Pedagogika fanida huquqiy kompetensiya atamasi uning adolat tuyg'usi darajasi va axloqiy huquqiy normalarning rivojlanishi bilan belgilanadi. Huquqiy nuqtai nazardan qaraganda, huquqiy

kompetensiyada asosiy e'tibor huquqiy tarbiya va o'qituvchining huquqiy madaniyatini shakllantirishga e'tibor qaratiladi. Birinchidan, "kompetentlik" atamasi bir so'z "bilim, ko'nikma, qobiliyat"ning an'anaviy uchligini ifodalash bilan bir qatorda uning tarkibiy qismlarini birlashtirib, uzluksizlik vazifasini ham bajarishini aytib o'tish mumkin. V.V Zaxarovning ta'rifiga ko'ra, "Keng ma'noda kompetensiya -bu mavzu bo'yicha chuqur bilim yoki o'zlashtirilgan mahoratdir". Lekin pedagogika fani uchun eng muhim narsa bu tushunchadir. Kompetensiya ko'p qirrali bilimlarni mustaqil idrok etish orqali shakllanadi[8, 6. 192]. S.I. Ojegovaning izohli lug'atida, "kompetentlik" so'zi quyidagicha izohlanadi:1) xabardorlik; 2) qaysidir sohada kompetensiya sifatida obro'li; 3) bir qator masalalar va hodisalarda, ma'lum bilimlarga ega bo'lish; 4) shaxsning huquq va vakolatlari. Shu munosabat bilan ba'zi tadqiqotchilar kompetensiya va kompetensiya atamalarini pedagogik nuqtai nazardan sinonimlar[5, b.255-256]deb hisoblashadi. Yuridik adabiyotlarda esa, kompetensiya tushunchasi tor ma'noda juda ixtisoslashgan ma'noga ega. Yurisprudensiyada kompetensiya ko'p hollarda ma'lum bir shaxsning vakolatli huquqlari, burchlari va majburiyatlari yig'indisi sifatida izohlanadi. Yuridik fanda kompetensiya atamasi shaxsning huquqlari, mas'uliyati va burchini kuchaytirish majmui sifatida qaraladi. Keltirilgan adabiyotlar tahliliga qaramay, vakolat doirasi va tabiati o'zgarishsiz qolmoqda. Bo'lajak o'qituvchining shaxsiy, kasbiy faoliyatiga huquqiy tayyorgarlik ko'rishda huquqiy kompetensiya asosiy masala hisoblanadi.

Huquqiy kompetensiya -bu bilimlar, ko'nikmalar, qadriyatlar, shaxsiy munosabatlar va xulq-atvor usullari birlikda namoyon bo'ladigan ijtimoiy harakatning murakkab xarakteristikasi[15]. Hozirgi vaqtda huquqiy kompetensiyaning mohiyatini tushunishga turlicha yondashuvlar mavjud. N.I. Igolevichning so'zlariga ko'ra, "huquqiy kompetensiya deganda shaxsning huquqiy sohada ijtimoiy faoliyatini muvaffaqiyatli amalga oshirishga imkon beradigan bunday bilim, ko'nikma, munosabat, shaxsiy fazilatlarni shakllantirishga yordam beradigan ijtimoiy-psixologik xususiyatlar majmui tushunilishi kerak"[16]. A.V Karevaning fikriga ko'ra, "Huquqiy kompetensiya mutaxassisni kasbiy tayyorlashning tarkibiy qismi bo'lib, umumiy kompetensiyasining maqsad sifatida u huquqiy bilim va ko'nikmalarni nazariy asos va umuman mutaxassisning huquqiy tarkibiy qismi sifatida shakllantirishni o'z ichiga oladi"[16]. O'rganishlar jarayonida o'qituvchining huquqiy kompetensiyasi -bu o'quvchilarga huquqiy bilimlarni, shuningdek qimmatli huquqiy e'tiqodlarni berish istagi va qobiliyatidan tashqari, kasbiy faoliyatda huquqiyhujjatlardan samarali foydalanish ekanligini aytib o'tish mumkin. Demak, bo'lajak o'qituvchilarnikasbiy tayyorlashda ularning huquqiy kompetensiyasini shakllantirish jarayoni o'qituvchining shaxsiy va kasbiy fazilatlarini tarbiyalashning ajralmas qismidir. Binobarin, huquqiy kompetensiyani shakllantirish jarayonida talaba shaxsning ichki xususiyatlari, shaxsiy qiziqishlari va manfaatlarini hisobga olgan holda huquqiy axborot mazmuniga mos ravishda rivojlanadi. Talabalar nafaqat vazifalarni, o'quv strategiyalarini va ularni qo'llash usullarini idrok etish natijasida huquqiy bilimlarni o'zlashtiradilar,balki ijtimoiy xulq-atvor va shaxsiy

pozitsiyada yangi darajani shakllantirish uchun asos bo'lgan integrativ xususiyatlarni ham rivojlantiradilar

Huquqiy kompetensiya ta'riflariga asoslanib, bo'lajak tarbiya fani o'qituvchining huquqiy kompetensiya mazmuniga nimalar kirganligini aniqlash mumkin:

-modernizatsiya g'oyalari sharoitida o'quv jarayonining huquqiy hujjatlari asoslarini bilish;

-muhofaza qilish, xavfsizlik texnikasi qoidalari va normalariga rioya qilish;

-bolalar va o'smirlarni ijtimoiy muhitning salbiy ta'siridan himoya qilish qobiliyati;

-o'quv jarayonida o'quvchilarning hayoti va sog'lig'ini muhofaza qilishni ta'minlash qobiliyati;-o'qituvchi uchun zarur bo'lgan hujjatlarni saqlash qobiliyati.

Tarbiya fani o'qituvchilarning huquqiy kompetensiyasini kasbiy zaruriy sifat sifatida shakllantirish faqat ma'lum sharoitlarda muvaffaqiyatli bo'lishi mumkin:

-o'qituvchi tomonidan uning huquqiy holati va ta'lim munosabatlaridagi sheriklarning (o'qituvchilar, talabalar, ota-onalar) huquqiy holati to'g'risida bilim;-o'qituvchining o'z huquq va manfaatlarini amalga oshirish va himoya qilish, shuningdek, o'quvchilar, ota-onalar va ularning hamkasblarining huquq va manfaatlarini hurmat qilish va himoya qilish qobiliyati;

-huquqiy kompetensiyaga oid nazariy bilimlarni amaliy o'quv faoliyatida qo'llash.

Kasbiy fazilatlarida o'z-o'zini baholash shaxsning professional "Men konsepsiyasi"ning eng muhim elementi sifatida bo'lajak o'qituvchida quyidagi ko'rinishlarda namoyon bo'ladi:-o'zini mutaxassis sifatida idrok etish, kasbiy fazilatlarini, bilimlari, ko'nikmalari va qobiliyatlari, kasbiy muhitdagi o'rni;-shaxsning o'z faoliyati natijalarini va uni amalga oshirish usullarini qabul qilinganva taklif qilingan meyorlar (kasbiy dasturlar) va ta'limdagi innovatsion o'zgarishlar asosida munosib baholash qobiliyati;-talabaning o'zini o'zi baholash jarayoni natijasida shakllanadigan haqiqiy va idealni taqqoslash natijasiga o'ziga munosabati (xizmatning kasbiy faoliyati kontekstida). boshqalar bilan va o'zi bilan taqqoslash);-o'qituvchining umumiy e'tirof etilgan meyorlar, mezonlar va maqsadlar, o'z yutuqlari darajasi, axloqiy tamoyillari, xulq-atvor qoidalari haqidagi g'oyalari bilan belgilanadigan o'z ahamiyatini shakllantirishga harakat qiladigan ongli mulohazalari. Shu munosabat bilan, bo'lajak o'qituvchining huquqiy kompetentligi-bu ta'lim sohasidagi mutaxassisning integratsiyalashgan shaxsiy sifati bo'lib, uning kasbiy faoliyatini tashkil etishda qonuniy ravishda amalga oshirish, ta'lim jarayonida ta'limlovchilarnig huquqiy burch va ma'suliyatlarini shakllantirish ularning ta'lim olish huquqini sifatli amalga oshirish va himoya qilish uchun nazariy va huquqiy tayyorligi va amaliy qobiliyatining birligini aks ettiradi.

Bo'lajak o'qituvchining huquqiy kompetensiyasi ijtimoiy ishlab chiqarishning boshqa sohalari mutaxassislarining huquqiy kompetensiyasidan sezilarli darajada farq qiladi, chunki u:-huquqiy normalarni bilish va ularni hayotga tatbiq etish tajribasini nafaqat fuqarolarning kundalik o'zaro munosabatlari sohasida, balki ta'lim sohasida ham nazarda tutadi;-ta'lim munosabatlarini tartibga solish jarayonida pedagogik va huquqiy normalarning integratsiyalashuvini ta'minlaydi;-o'quvchilarning

huquqiy madaniyatini rivojlantirish vositasi bo'lib xizmat qiladi;-bolaning huquqiy holati to'g'risidagi bilimlarni o'z ichiga oladi, voyaga etmagan talabalar (o'quvchilar) huquqlariga rioya qilish va himoya qilishning kafolati sifatida ishlaydi;-o'qituvchining kasbiy faoliyati davomida qonuniy xulq-atvorining zaruriy sharti hisoblanadi;-o'qituvchining kasbiy huquqlarini ro'yobga chiqarish va kerak bo'lganda himoya qilish imkonini beradi.

Shunday qilib, bo'lajak o'qituvchi quyidagi huquqiy hujjatlarni bilishi va o'z ishida ularga amal qilishi kerak bo'ladi. ✓ O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi; ✓ Bola huquqlari to'g'risidagi konvensiya; ✓ O'zbekiston Respublikasi ta'lim to'g'risidagi Qonuni; ✓ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'limga oid qaror va farmonlarini; ✓ Ta'lim muassasasi ustavi; ✓ Ta'lim muassasasiinning mahalliy hujjatlari(nizom, buyruq va ko'rsatmalari); ✓ Ta'lim jarayoning barcha ishtirokchilarining huquq va majburiyatlari; ✓ Pedagogik faoliyatni ta'lim qonunchiligi asosida tashkil etishga tayyor bo'lish; ✓ Normativ-huquqiy hujjatlar asosida o'z faoliyatini to'g'ri tashkil eta olish; ✓ Qiyin vaziyatda o'z huquqlarini malakali himoya qila olish.

Xulosa Bo'lajak o'qituvchilarni huquqiy ijtimoiylashtirish asosidakasbiy fazilatlarini rivojlantirish uning eng muhim elementlari bo'lgan zarur va tizimlashtirilgan bilimlarni huquqiy asosda o'zlashtirish jarayonida sodir bo'ladi. Huquqiy bilimlarni o'zlashtirish nazariy va kognitiv faoliyat bo'lib, u huquqiy xususiyatga ega bo'lgan bilim, ko'nikmalarni -huquqni bilish, huquqiy qadriyatlar, tamoyillar,normalar, ko'nikma va ko'nikmalarni olish, tahlil qilish, ulardan foydalanish ko'nikmalarini uzatish, to'plash va o'zlashtirishdan iborat. Ushbu bilimlarni real hayotda, kasbiy faoliyatda, shuningdek uni amalga oshirish amaliyotida, o'z huquqlaridan foydalanish, taqiqlarga rioya qilish vamajburiyatlarni bajarish qobiliyati sifatida namoyon bo'ladi. O'zlashtirilgan bilimlar shaxsiy ishonchga, qonun talablariga qat'iy rioya qilishga munosabatda, so'ngra huquq normalariga rioya qilish, huquqiy faol bo'lishgabo'lgan ichki ehtiyoj va odatga aylanishi kerak bo'ladi. Huquqiy kompetensiya asosida o'qituvchi kasbiy fazilatlarini shakllantirish o'zlashtirilgan bilimlarni qadriyat munosabatlariga o'tkazish, ularni ichki ishonchga aylantirish, ularga ijobiy hissiy rang berish va qonuniy xulq-atvor motiviga aylanadigan huquqiy odatlarda mustahkamlashdan iborat.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022 —2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni. // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi
2. Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoni. // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 09.10.2019 y., 06/19/5847/3887-son.

3. Garber Ye.I., Kozacha V.V. Metodika professiografii. -Saratov, 1992
4. Narulina T.R. Razvitiye professionalno znachimix lichnostnix kachestv budushego uchitelya texnologii: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk. -Irkutsk, 2009.
5. Ozhegov S.I. Slovar' russkogo yazyka. Moskva, 1981: 255 -256.
6. Romitsina YE.G. Razvitiye professionalno znachimix kachestv pedagoga-psixologa v sisteme povisheniya kvalifikatsii: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk. -Maykop, 2007
7. Slastenin V.A. Formirovaniye lichnosti uchitelya sovetskoy shkoli v protsesse professionalnoy podgotovki. -M., 1976.
8. Zaxarov V.V. K voprosu o podgotovke uchiteley prava. Materiali Vserossiyskoy nauchno-prakticheskoy konferentsii. Moskva, 2002: 192 -194
9. Shadrikov V.D. Problemi sistemogeneza professionalnoy deyatel'nosti. -M., 1997 Elektron resurs
10. Pedagogicheskie_tekhnologii//tekhnologijaindividualizacii_obuchenija_inge_unt_a_s_granickaja_v_d_shadrikov/12-1-0-58#.
11. <https://www.sovremennye-obrazovatelnye-tehnologi.ru/publ/metodicheskie-materialy/>
12. <http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-12.htm>. -В надзаг: Центр дистанционного образования "Эйдос", e-mail: list@eidos.ru
13. <https://textarchive.ru/c-2720412-p24.html>
14. <https://top-technologies.ru/ru/article/view?id=3951215>
15. <https://cyberleninka.ru/article/n/pravovaya-kompetentnost-sovremennogo-uchitelya-obschestvennyh-distiplin>
16. <https://eduherald.ru/ru/article/view?id=18404#w0-tab017>
17. <https://top-technologies.ru/ru/article/view?id=395>

